

Uchwała nr 40
Rady Dialogu z Młodym Pokoleniem
z dnia 25 czerwca 2026 r.
w sprawie wyrażenia opinii dla Przewodniczącego Komitetu do spraw
Pożytku Publicznego w zakresie kluczowych wyzwań, priorytetów
i kierunków działań w pracach nad koncepcją Krajowej Strategii Młodzieżowej

Na podstawie art. 41¹ ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338) oraz § 13 ust. 5 i 6 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 10 września 2019 r. w sprawie Rady Dialogu z Młodym Pokoleniem (Dz. U. z 2019 r. poz. 1743 oraz z 2021 r. poz. 1247) Rada uchwała, co następuje:

§ 1.

Rada Dialogu z Młodym Pokoleniem wyraża niniejszą opinię na wniosek Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w zakresie kluczowych wyzwań, priorytetów i kierunków działań w pracach nad koncepcją Krajowej Strategii Młodzieżowej, w związku z pismem skierowanym do Ministra - Członka Rady Ministrów, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego Jana Grabca przez Minister Edukacji Barbarę Nowacką w dniu 18 maja 2026 r.

Rada wyraża ogromną radość i poparcie dla działań podejmowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz wszystkich zaangażowanych partnerów na poziomie rządowym, samorządowym i pozarządowym, w szczególności młodzieżowym, które zmierzają do wypracowania projektu Krajowej Strategii Młodzieżowej – rządowego dokumentu strategicznego identyfikującego wyzwania stojące przed młodym pokoleniem Rzeczypospolitej Polskiej oraz określającego proponowane działania administracji publicznej na rzecz wsparcia dzieci i młodzieży. Od 14 lat w Polsce nie obowiązuje żaden dokument przyjęty przez Radę Ministrów, który kompleksowo i ściśle

odpowiadałby na potrzeby młodych Polek i Polaków oraz przedstawiałby systemowe rozwiązania w obszarach istotnych dla młodych osób, chociażby w postaci propozycji ustawodawczych i programowych. Ostatni tego typu dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 19 sierpnia 2003 r., kiedy jeszcze Rzeczpospolita Polska nie była państwem członkowskim Unii Europejskiej. Choć wiele obszarów wskazanych w Strategii Państwa dla Młodzieży na lata 2003-2012 pozostaje wciąż aktualnych, wśród nich m.in. edukacja, zatrudnienie, uczestnictwo w życiu publicznym, czas wolny, kultura, sport, turystyka oraz zdrowie i profilaktyka, to skutki rozwoju gospodarczego, społecznego i technologicznego Polski osadzonego w realiach globalnego postępu nakazują nowe spojrzenie na wyzwania najmłodszych obywaterek i obywateli naszego kraju. Potrzebna jest obszerna i szczegółowa odpowiedź państwa polskiego w postaci Strategii, która zostanie wypracowana w ramach szerokiej i rzeczywistej kooperacji z całym młodym pokoleniem – zarówno z młodzieżą silnie zaangażowaną społecznie, jak i z młodymi osobami obojętnymi na sprawy świata współczesnego czy też wykluczonymi z różnych przyczyn.

W pierwszej kolejności Rada przychyliła się do obszarów wyszczególnionych w „Diagnozie Młodzieży 2026”, przygotowanej przez Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz przy udziale w realizacji badań i tworzeniu ekspertyz osób działających na co dzień w organizacjach młodzieżowych. Zawarte w opracowaniu osiem kluczowych obszarów życia młodego pokolenia, tj. rodzina i środowisko wychowawcze, tożsamość i relacje, zdrowie i kapitał psychologiczny, cyfrowy ekosystem życia, edukacja i rozwój, zaangażowanie obywatelskie, praca i kompetencje zawodowe oraz samodzielność finansowa i mieszkaniowa, stanowi optymalne podsumowanie sfer codziennego funkcjonowania dzieci i młodzieży, w ramach których Strategia powinna zidentyfikować szczegółowe problemy i wyzwania oraz odpowiadające na nie postulaty działań podejmowanych przez władze państwowe, jednostki samorządu terytorialnego i inne podmioty.

Rada w ramach swojej działalności otacza szczególną troską młode osoby mierzące się z różnymi trudnościami i kryzysami, mające specjalne potrzeby bądź zagrożone

wykluczeniem społecznym, m.in. młodzież z terenów wiejskich i oddalonych, osoby neuroatypowe (w tym będące w spektrum autyzmu), osoby dotknięte lub zagrożone kryzysem bezdomności (z uwzględnieniem osób pozostających w pieczy zastępczej) oraz młode osoby z doświadczeniem uchodźczym czy migranckim. Uznając potrzebę włączania całościowego młodego pokolenia do prac nad Krajową Strategią Młodzieżową, bez względu na miejsce zamieszkania, pochodzenie, stan zdrowia, sytuację materialną i inne uwarunkowania, Rada zwraca się do Ministra Edukacji z apelem o rzeczywiste włączenie w dalszych pracach nad Strategią głosu dzieci i młodzieży z tych grup społecznych, które co do zasady pozostają poza głównym nurtem debaty publicznej oraz mają trudności bądź nie mają zapewnionej przestrzeni do podzielenia się swoimi doświadczeniami i pomysłami, a przede wszystkim nie mają zaspokojonych podstawowych potrzeb życiowych. Efektem rzeczywistego udziału w dyskusjach młodych osób wykluczonych społecznie powinno być duże szersze uwzględnienie ich sytuacji w kierunkach działań publicznych przewidzianych w Strategii niż to, w jaki sposób kwestie młodzieży ze specjalnymi potrzebami czy mierzącej się z kryzysami zostały jedynie zasygnalizowane w treści „Diagnozy Młodzieży 2026”. W konsekwencji Krajowa Strategia Młodzieżowa powinna przedstawić propozycje rozwiązań zmierzających do zabezpieczenia sytuacji bytowej młodych osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcia bezpośredniej pracy środowiskowej, opartej na relacji i zaufaniu.

Z perspektywy Rady kluczowym zagadnieniem, które powinno znaleźć się w Krajowej Strategii Młodzieżowej, jest prawne, praktyczne i finansowe wzmocnienie gremiów reprezentujących dzieci i młodzież na poziomie centralnym i lokalnym, m.in. poprzez dążenie do wprowadzenia – w miarę możliwości – bezpośrednich wyborów młodych osób do wspomnianych organów, ustawowe zagwarantowanie środków finansowych pochodzących z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na działalność młodzieżowych rad i sejmików oraz tworzenie mechanizmów współpracy między młodzieżowymi gremiami w celu podejmowania wspólnych inicjatyw i wymiany dobrych praktyk. Strategia powinna brać pod uwagę bogatą różnorodność form działalności społecznej i obywatelskiej podejmowanej przez młodzież, w zależności od miejsca zamieszkania oraz atrakcyjności i łatwości podjęcia danej formy aktywności

w konkretnej społeczności lokalnej, w tym m.in. młodzieżowych rad i sejmików jednostek samorządu terytorialnego, samorządów uczniowskich i studenckich, młodzieżowych drużyn pożarniczych i spółdzielni uczniowskich.

Rada uznaje za niezbędne zawarcie w Krajowej Strategii Młodzieżowej zagadnienia pracy z młodzieżą (*youth work*) i roli pracowników młodzieżowych jako pośredników między decydentami a młodymi ludźmi, którzy gwarantują większą skuteczność partycypacji młodzieżowej. Praca z młodzieżą opiera się na trzech fundamentalnych zasadach: dobrowolności uczestnictwa, podmiotowości młodych osób i partnerstwie między młodymi ludźmi a osobami dorosłymi. Oznacza to działania dostępne, elastyczne i odpowiadające na realne potrzeby młodych ludzi, realizowane z ich aktywnym udziałem na wszystkich etapach – od momentu pojawienia się konkretnego pomysłu, przez planowanie i realizację działań, po ich wspólną ewaluację. W tym podejściu młodzi ludzie nie są odbiorcami gotowych rozwiązań, lecz współtwórcami procesów, które ich dotyczą. Praca z młodzieżą nie polega na nauczaniu w rozumieniu formalnym ani na narzucaniu kierunków rozwoju – jej istotą jest towarzyszenie młodym osobom, wzmacnianie ich sprawczości oraz tworzenie bezpiecznej przestrzeni do eksperymentowania, uczenia się poprzez doświadczenie i popełniania błędów. Strategia powinna proponować ustawowe uregulowanie obszaru *youth worku*, co umożliwi organizacjom pozarządowym i instytucjom publicznym działanie w oparciu o stabilne podstawy prawne. W ramach literalnego uwzględnienia pracy z młodzieżą w krajowym porządku prawnym jego realizacja powinna stanowić zadanie samorządów przy jednoczesnym zachowaniu ich autonomii w określaniu form i zakresu działań dostosowanych do lokalnych potrzeb. W tym kontekście kluczowe jest unikanie nadmiernej centralizacji i stosowanie zasady pomocniczości, tak aby rozwiązania były tworzone oddolnie z poszanowaniem lokalnego kontekstu i przy jednoczesnym zachowaniu wspólnych standardów jakości. W Strategii należy zawrzeć postulat wypracowania na poziomie krajowym ram kwalifikacji zawodowych dla osób pracujących z młodzieżą, systemów wsparcia, ścieżek rozwoju zawodowego oraz mechanizmów zapewniających supervizję, certyfikację i utrzymanie standardów. W pracach nad właściwym brzmieniem propozycji działań w ramach Krajowej Strategii Młodzieżowej należy wziąć pod uwagę opracowania stworzone przez Krajową Koalicję

na rzecz Pracy z Młodzieżą, w szczególności „Standardy pracy z młodzieżą” przygotowane w oparciu m.in. o Europejską Kartę Lokalnej Pracy z Młodzieżą.

Rada opowiada się za uwzględnieniem w Strategii propozycji działań zmierzających do uznania agendy „Młodzież, Pokój i Bezpieczeństwo” (*Youth, Peace and Security – YPS*), ustanowionej w drodze rezolucji Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych nr 2250 z dnia 9 grudnia 2015 r., za integralny element systemu bezpieczeństwa i odporności społecznej Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności poprzez opracowanie i wdrożenie Krajowego Planu Działania YPS. Agenda YPS jest pierwszym dokumentem podjętym przez Radę Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych, który skupia się wyłącznie na roli młodzieży w sferze budowania globalnego pokoju i bezpieczeństwa. Stanowi ona odejście od dotychczasowego traktowania młodych wyłącznie jako ofiary konfliktów zbrojnych czy grupę podatną na radykalizację – w świetle YPS młode osoby są uznawane za integralnych uczestników procesów budowania pokoju i gwarantów skuteczności wysiłków stabilizacyjnych. YPS opiera się na pięciu filarach: partycypacja, ochrona, prewencja, partnerstwa oraz demobilizacja i reintegracja. Instrumentem realizacji agendy YPS na poziomie państw członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych jest Krajowy Plan Działania, opracowany i przyjmowany samodzielnie przez każde państwo, które określa zasady koordynacji działań i współpracy między administracją publiczną, środowiskami eksperckimi i społeczeństwem obywatelskim na rzecz realizacji wspólnych celów strategicznych wpisujących się w agendę YPS. Polska, tak samo jak niemal wszystkie państwa europejskie (poza Finlandią), nadal nie posiada wdrożonego Krajowego Planu Działania, mimo przyjęcia przez Polskę w 2024 r. Paktu dla Przyszłości, który zobowiązuje do wdrażania i rozwijania instrumentów agendy YPS na poziomie krajowym, oraz kilkukrotnych apeli do państw członkowskich Unii Europejskiej w ramach konkluzji Rady Unii Europejskiej o włączanie młodzieży w procesy pokojowe. Aktualna sytuacja geopolityczna i pozycja Rzeczypospolitej Polskiej jako kraju przyfrontowego, narażonego na działania hybrydowe wymierzone w bezpieczeństwo państwa, wymagają kompleksowych wysiłków ze strony instytucji państwowych i samorządowych oraz rzeczywistego udziału w nich młodego pokolenia. Z tego względu z perspektywy Rady postulat realnego wdrożenia agendy YPS do polskich polityk publicznych,

w szczególności na rzecz bezpieczeństwa i odporności społecznej, powinien zostać uwzględniony w brzmieniu Krajowej Strategii Młodzieżowej. Strategia powinna zawierać wstępną propozycję mapy drogowej na rzecz przygotowania i przyjęcia polskiego Krajowego Planu Działania YPS z uwzględnieniem czynnego udziału w pracach nad dokumentem przedstawicieli młodego pokolenia, ścisłej współpracy międzyresortowej i oparcia Planu na publikacjach, opracowaniach i badaniach eksperckich i naukowych, np. rekomendacji wypracowanych przez Koalicję Youth, Peace & Security Poland oraz Fundację im. Kazimierza Pułaskiego (H. Miśniakiewicz, J. Oleszyńska, P. Litwiński, M. Dachowski, *Młode pokolenie w państwie przyfrontowym. Rekomendacje dotyczące wdrożenia agendy „Młodzież, Pokój i Bezpieczeństwo” w Polsce*).

Rada pragnie zwrócić uwagę na brak jednoznacznego określenia w obecnym ustawodawstwie decydenta na szczeblu rządowym w zakresie polityki młodzieżowej, w szczególności na poziomie przepisów ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1275, 1846 oraz z 2026 r. poz. 160, 187), co w niedalekiej przyszłości będzie mieć niebagatelne znaczenie dla procesu wdrażania Krajowej Strategii Młodzieżowej i realizacji wynikających z niej propozycji. Obecne rozwiązanie polegające na powierzeniu wybranemu ministrowi koordynowania działań z zakresu polityki młodzieżowej na mocy zarządzenia Prezesa Rady Ministrów nie gwarantuje trwałości i stabilności systemowej w perspektywie długofalowej – zarówno w obszarze skutecznego zarządzania polityką młodzieżową na poziomie rządowym, jak i bieżącej realizacji polityki państwa w zgodzie z postanowieniami Krajowej Strategii Młodzieżowej. Strategia powinna zawierać oddzielną część poświęconą całościowo procesowi stałej ewaluacji i wdrażania dokumentu przez organy administracji publicznej i inne podmioty realizujące założenia Strategii. Wśród propozycji dotyczących systemowej koordynacji działań państwa polskiego na rzecz dzieci i młodzieży należy uwzględnić różne możliwe warianty ustawowego umocowania koordynacji polityki młodzieżowej, w tym np. nowelizację ustawy o działach administracji rządowej polegającą na określeniu nowego działu „młodzież” lub „polityka młodzieżowa”, ustanowienie właściwego pełnomocnika rządu do spraw polityki młodzieżowej i uregulowanie jego prawnej pozycji na wzór Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, nadanie ustawowej podstawy prawnej dla Krajowej Strategii

Młodzieżowej, uwarunkowań jej ewentualnych zmian i obowiązku przedstawiania sprawozdań z realizacji Strategii w formie pisemnej oraz w formie informacji przed Sejmem i Senatem, a także jasne określenie sposobu monitorowania wdrażania Strategii, które będzie oparte na silnym udziale strony społecznej oraz dialogu i partnerskiej kooperacji instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi, zwłaszcza tymi zaangażowanymi na rzecz krajowej polityki młodzieżowej (np. na poziomie Rady Dialogu z Młodym Pokoleniem i Rady do spraw Polityki Młodzieżowej przy Ministrze Edukacji).

Strategia powinna w sposób kompleksowy określić, w jakim terminie zaproponowane w niej działania ustawodawcze i programowe zostaną realizowane przez właściwe instytucje i podmioty, np. w postaci tabelarycznego spisu projektów aktów prawnych i programów rządowych realizujących postanowienia Krajowej Strategii Młodzieżowej. Zwraca się szczególną uwagę na potrzebę zachowania zgodności opracowywanej Strategii z innymi dokumentami strategicznymi państwa polskiego, w tym ze Strategią Rozwoju Polski do 2035 r. Rada proponuje również, aby Strategia została przygotowana w dodatkowej wersji przyjaznej dla dzieci i młodzieży, czyli napisanej prostym i zrozumiałym językiem oraz uwzględniającej grafiki i wykresy ułatwiające zrozumienie poszczególnych wyzwań i ich rozwiązań.

§ 2.

Uchwałę przekazuje się Przewodniczącemu Komitetu do spraw Pożytku Publicznego i Ministrowi Edukacji.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Współprzewodniczący
Rady Dialogu z Młodym Pokoleniem
Piotr Stec
Hubert Jerzy Taładaj